

Sygnatura akt VI Ka 484/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **18 lipca 2017 r.**

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Krzysztof Ficek

Protokolant Agata Lipke

przy udziale Jarosława Dorczaka

Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Z.

po rozpoznaniu w dniu 18 lipca 2017 r.

sprawy **E. K. /K./ córki K. i L.**

ur. (...) w Z.

oskarżonej z art. 56§1 kks

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonej

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 24 marca 2017 r. sygnatura akt II K 850/16

na mocy art. 437 kpk, art. 438 kpk

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Zabrze do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt VI Ka 484/17

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zabrze wyrokiem z dnia 24 marca 2017r. sygn. akt II K 850/16, po przeprowadzeniu postępowania w stosunku do nieobecnej oskarżonej E. K., uznał ją za winną popełnienia zarzucanego jej czynu stanowiącego przestępstwo skarbowe przewidziane w art. 56 § 1 k.k.s. i za to na mocy art. 56 § 1 k.k.s. skazał ją na karę 100 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 złotych. Na mocy art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz r. pr. A. F. kwotę 988,92 tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonej z urzędu. Nadto na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. i art. 17 ust. 1 ustawy o opłatach w sprawach karnych zwolnił oskarżoną od ponoszenia kosztów sądowych, którymi obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku złożył obrońca oskarżonej zaskarżając orzeczenie w całości na korzyść E. K..

Obrońca w wywiezionym środku odwoławczym zarzucił:

I. obrazę przepisów postępowania, mającą istotny wpływ na treść wyroku, a to:

- art. 368 k.p.k. i art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 i 3 k.p.k. poprzez ich niezastosowanie, a w konsekwencji nieprzeprowadzenie określonych dowodów (z dokumentów i zeznań świadków) mimo wniosku oskarżonej złożonego w piśmie z dnia 01.03.2017 r. zatytułowanym „Oświadczenie”, jak również niewydanie żadnego rozstrzygnięcia co do tych wniosków dowodowych oskarżonej, a także niezwrócenie się z urzędu o przekazanie dokumentacji finansowej zawierającej wyciągi z rachunku bankowego oskarżonej znajdującej się w Sądzie Rejonowym w Zabrze i nieprzeprowadzenie z niej dowodu,
- art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie i niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w szczególności otrzymania przez pracowników kwot delegacji i diet, wysokości podatku narzonego na uszczuplenie, a oparcie się wyłącznie na dokumentacji z kontroli skarbowej, nie uwzględniając okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonej i tych, na które w swych pisemnych wyjaśnieniach i oświadczeniach wskazywała oskarżona,
- art. 8 § 1 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie i niepoczynienie we własnym zakresie samodzielnych ustaleń faktycznych w sprawie określenia wysokości narzonej na uszczuplenie należności publicznoprawnej, jak również nierozpoznanie kwestii prawnych nasuwających się na tle norm podatkowych, a oparcie się wyłącznie na decyzji zapadłej w postępowaniu podatkowym nie zważając, iż nie przesądza ona o odpowiedzialności karnej,
- art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku faktów, jakie Sąd uznał za udowodnione, a które za nieudowodnione, jak również niewskazanie dowodów, na których oparł się Sąd oraz tych którym odmówił wiarygodności, w szczególności w odniesieniu do zeznań świadka M. M., oświadczeń oskarżonej składanych na piśmie, dokumentów znajdujących się w aktach sprawy podatkowej ujawnionych na rozprawie głównej, a zawarcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku jedynie opisu stanu faktycznego opartego na dokumentacji z akt sprawy podatkowej oraz wyjaśnienia znamion przestępstwa z art. 56 §1 k.k.s.,
- art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. oraz art. 9 § 1 k.p.k. poprzez zaniechanie obowiązku dążenia do ustalenia prawdy materialnej i odstąpienie przez Sąd I instancji od wyjaśnienia istotnych wątpliwości w sprawie oraz wnikliwej oceny dowodów, skutkiem czego było zaniechanie dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z dokumentacji księgowo - finansowej oskarżonej, potwierdzeń wykonania przelewów bankowych, o których dopuszczenie oskarżona wnosiła, przesłuchania w charakterze świadków pracowników oskarżonej (zgodnie z jej pisemnym wnioskiem);

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na stwierdzeniu, że oskarżona podała nieprawdę zawyżając koszty uzyskania przychodów i zaliczając do nich określone wydatki, jak również dokonywała nierzetelnych księgowoń diet i wydatków z tytułu wyjazdów służbowych, czym w konsekwencji naraziła na uszczuplenie podatek dochodowy, w sytuacji gdy okoliczności te nie zostały udowodnione, wina oskarżonej budzi wątpliwości, a więc powinna być rozpatrywana przy uwzględnieniu reguły wyrażonej w art. 5 § 2 k.p.k.

III. rażąco niewspółmierność orzeczonej kary przejawiającą się w skazaniu oskarżonej po przeprowadzeniu rozprawy zaskarżonym wyrokiem na karę 100 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 zł, w sytuacji gdy w wyroku nakazowym orzeczono wobec niej karę 30 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 zł, a w toku rozprawy głównej nie ujawniono żadnych nowych okoliczności i dowodów, zwłaszcza takich, które miałyby przemawiać na niekorzyść oskarżonej, a tym samym pogarszać jej sytuację.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej od zarzucanego jej czynu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Zabrze do ponownego rozpoznania. Nadto obrońca wniósł o zwolnienie oskarżonej od ponoszenia kosztów sądowych i przyznanie kosztów obrony udzielonej oskarżonej z urzędu oświadczając jednocześnie, że nie zostały one uiszczone ani w całości, ani w części.

Sąd Okręgowy stwierdził, co następuje :

Wywiedziona apelacja okazała się zasadna na tyle, że w wyniku jej rozpoznania nie mogło się ostać zaskarżone orzeczenie. Jednocześnie stwierdzone uchybienia oraz wykazane w apelacji przez obrońcę braki postępowania i ich rodzaj, wymagają przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. W konsekwencji wyrok należało uchylić i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania (art.437 § 2 k.p.k.).

Trafnymi zarzutami, które legły u podstaw rozstrzygnięcia kasatoryjnego są podniesione w apelacji uchybienia przepisów procesowych, które mogły mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Pomijając, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie odpowiada normie art.424 § 1 pkt 1 k.p.k. - brakuje w nim zwłaszcza oceny materiału dowodowego - podkreślić trzeba, że jego treść czyni zasadnym zarzut naruszenia art.8 § 1 k.p.k. w zw. z art.113 § 1 k.k.s. Ma rację apelujący, że skoro Sąd I instancji oparł swoje ustalenia przede wszystkim na decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z., to uchybił zasadzie samodzielności jurysdykcyjnej, która zobowiązuje sąd karny do samodzielnego kształtowania faktycznej i prawnej podstawy każdego rozstrzygnięcia, co dotyczy zarówno rozstrzygnięcia o głównym przedmiocie procesu, tj. kwestii odpowiedzialności prawnej oskarżonego, jak i wszelkich rozstrzygnięć incydentalnych. „Niedopuszczalne jest opieranie się przy dokonywaniu ustaleń faktycznych na ustaleniach innego organu procesowego, a więc niejako "przejmowanie" ustaleń tego organu. Sąd musi dokonać także własnych ocen przeprowadzonych przez siebie dowodów, a ich ocena dokonana poprzednio przez inny organ nie może być dla niego wiążąca” (zob. wyr. SA w Lublinie z 23.12.2009 r., II AKa 152/09, KZS 2010, Nr 4, poz. 45; post. SN z 1.9.2010 r., IV KK 78/10, Biul. PK 2010, Nr 4, poz. 12). Przenosząc to na grunt niniejszej sprawy zaakceptować trzeba stanowisko obrony, że sąd karny nie ma kompetencji dla określenia zobowiązania podatkowego, ma natomiast powinność ustalenia kwoty uszczuplonego lub narażonego na uszczuplenie podatku oraz ustalenia, czy doszło w związku z tym do naruszenia obowiązku podatkowego. Nie budzi także wątpliwości przytoczony w apelacji wywód doktryny, że „pomiędzy wymagalnym zobowiązaniem podatkowym określonym w decyzji podatkowej a pojęciami uszczuplonego lub narażonego na uszczuplenie podatku, należności publicznoprawnej i pokrewnymi w kontekście wyczerpania znamion konkretnych przestępstw karnoskarbowych nie istnieje zależność tego rodzaju, że to pierwsze wypełnia konieczną treścią pozostałe” (J. Duży, „Kompetencja sądu karnego”, str.115).

Obrońca w środku odwoławczym wykazał niezbicie, że bierność Sądu I instancji skutkowałą przyjęciem za podstawę orzeczenia ustaleń poczynionych przez organ podatkowy i wydanej przez niego decyzji.

Z biernością Sądu Rejonowego wiążą się zarzuty naruszenia art.167 k.p.k. i art.366 § 1 k.p.k. Okazały się one zasadne, gdyż nie zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy, a zwłaszcza nie zweryfikowano twierdzeń oskarżonej.

Specyfika postępowania prowadzonego przez Sąd I instancji polegała na tym, że z jednej strony zastosowano tryb w stosunku do nieobecnych, a z drugiej oskarżona, przebywająca stale za granicą i wiedząca o terminach rozpraw, przysyłała pisma, z których jasno wynikała jej linia obrony. Swoje stanowisko po raz pierwszy zawarła w sprzeciwie od wyroku nakazowego (k.204-205), a następnie w oświadczeniu (k.221-222). Dokumenty te, a przede wszystkim oświadczenie, Sąd Rejonowy pominął. Wynika z nich, o czym już wspomniano, co najmniej linia obrony oskarżonej. Według E. K. pracownicy otrzymali kwoty z tytułu delegacji, a zaprzeczają jedynie wypisaniu formularzy, które były podstawą do wypłaty. Kwoty za delegacje zostały przelane. Dlatego, wedle E. K., była ona uprawniona do wliczenia tych wydatków w koszty uzyskania przychodów, zaś w deklaracji podatkowej nie podała nieprawdy.

W przypadku art.56 § 1 k.k.s. penalizującego tzw. oszustwo podatkowe, podanie nieprawdy polega na przedstawieniu organowi podatkowemu, innemu uprawnionemu organowi lub płatnikowi okoliczności niezgodnych z rzeczywistością, istotnych z punktu widzenia danego typu podatku w kontekście elementów mających znaczenie dla ustalenia istnienia tego zobowiązania podatkowego oraz wskazania jego wysokości. Istota konstrukcji zawartej w art. 56 k.k.s. sprowadza się do kryminalizacji przypadków niezasadnego obniżenia wysokości zobowiązania podatkowego. Konsekwencją zachowania realizującego znamiona określone w art. 56 k.k.s. jest uszczuplenie spodziewanego

dochodu uprawnionego podmiotu. Nie ma zatem najmniejszej wątpliwości, że w swoich pismach oskarżona starała się podważyć stawiany jej zarzut, zaś Sąd I instancji tymi twierdzeniami w ogóle się nie zajął.

Pismo zatytułowane „Oświadczenie” należało również, mimo braku w tym zakresie oświadczenia obrony, potraktować jako wniosek dowodowy. Gdyby jednak przyjąć, że z jakichś względów pismo to nie stanowi wniosku dowodowego, to z całą pewnością winno być ono sygnałem do podjęcia działań przez Sąd Rejonowy z uwagi na treść art.167 k.p.k., który stanowi, że dowody przeprowadza się nie tylko na wniosek stron, ale i z urzędu. W kontekście tego przepisu należy pamiętać o ogólnej zasadzie procesowej, że podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne (art.2 § 2 k.p.k.).

W apelacji obrony pojawia się twierdzenie, że fakt przekazywania pracownikom należnych diet i kosztów podróży udowodniony zostać może wyciągami z rachunków bankowych. Ma ono wsparcie w zeznaniach świadka M. M., których Sąd meriti w ogóle nie ocenił. Na rozprawie apelacyjnej obrońca złożył do akt dokument, który ma potwierdzać wykonanie przelewów. Nawet jeśli na dokumencie tym nie ma żadnych zapisów wskazujących, że jest to wyciąg z konta bankowego, to i tak bez zbadania tej kwestii nie jest możliwe odrzucenie tego dowodu. Sąd Rejonowy nie dostrzegł, że według świadka M. M. dokumenty księgowe firmy oskarżonej przekazała funkcjonariuszom Policji, zaś w późniejszym czasie Sąd Rejonowy w Zabrze wzywał ją do ich odbioru, czego jednak nie zrobiła (k.227v.). Łącząc te twierdzenia z oświadczeniami oskarżonej oraz z tym, że zakończyło się wobec niej tylko jedno postępowanie karne o czyny z art.270 § 1 kk prowadzone przez Sąd Rejonowy w Zabrze, nie jest wykluczone, że dokumenty te znajdują się w aktach sprawy II K 704/14 tego Sądu lub są do nich dołączone (k.249-251). Sąd I instancji miał w aktach sprawy opinię biegłego z zakresu badań porównawczych pisma sporządzoną w sprawie II K 704/14 na etapie postępowania przygotowawczego. Mimo tego nie zwrócił się o te akta, a w tym postępowaniu z całą pewnością byli przesłuchani pracownicy oskarżonej na okoliczność delegacji i podrobienia ich podpisów na „poleceniach wyjazdu służbowego poza granice kraju”. Zgodzić trzeba się z obrońcą i co do tego, że E. K. wniosła o przesłuchanie w charakterze świadków pracowników, którzy mieli nie otrzymać delegacji. Zresztą w decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. pracownicy oskarżonej są wymienieni. Na marginesie zauważyć jedynie trzeba, że w decyzji opisano sytuację pięćdziesięciu ośmiu pracowników, zaś w sprawie karnej II K 704/14 podrobienie podpisu dotyczy sześciu osób.

Oprócz potwierdzeń przelewów obrońca złożył oświadczenie jednego z pracowników oskarżonej – M. S., że otrzymał od E. K. delegację oraz wszelkie wynagrodzenie zgodnie z umową (k.265). Jest to istotne dlatego, że przypadek M. S. został opisany w decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. (k.14-14v.). W decyzji rozliczenie delegacji tego pracownika uznano za częściowo nieprawidłowe.

W swoich pismach oskarżona zakwestionowała również uznanie za błędne zaliczenie do kosztów uzyskania przychodów wydatków udokumentowanych fakturami VAT wystawionymi przez (...). Wskazała, że prawidłowo wykonano zlecenie, zaś płatność wykazano na podstawie przelewu z rachunku firmy. Ta kwestia także umknęła uwadze Sądu I instancji i nie została zbadana.

Wskazane braki i uchybienia musiały skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. Ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów środka odwoławczego jest przedwczesne.

Sąd Rejonowy jest zobowiązany przeprowadzić przewód sądowy w całości. Do tej pory ze świadków przesłuchał jedynie M. M., która będzie musiała być wezwana ponownie, skoro postępowanie dowodowe trzeba poszerzyć i to co najmniej o dowody z dokumentów. Sąd I instancji sięgnie po akta II K 704/14, które mogą zawierać dokumenty, o których zeznawała M. M. i na które powoływała się oskarżona. Chodziłoby przede wszystkim o potwierdzenie dokonania przelewów w związku z rozliczeniem delegacji. Konieczne jest także zobowiązanie obrony do sprecyzowania wniosków dowodowych, o których wspomniano w apelacji np. w zakresie przesłuchania pracowników oskarżonej, którzy wedle oskarżonej otrzymali pieniądze z tytułu delegacji. Będzie też miał na uwadze twierdzenia oskarżonej E. K. oraz to, że w toku postępowania może zająć potrzeba przeprowadzenia i innych dowodów.

Po zebraniu pełnego materiału dowodowego i wyjaśnieniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy, Sąd Rejonowy dokona swobodnej oceny dowodów pamiętając, że sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu.